

การพัฒนาข้าราชการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E - LEARNING)

รหัส LA๐๘ : กฎหมายพื้นฐานสำหรับข้าราชการ

โดย นางสาวปทุมทริกา กาลปักษ์

นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ

กลุ่มยุทธศาสตร์และวิชาการด้านการบริหารงานบุคคล

สรุปรายละเอียดเนื้อหาของหลักสูตร

กฎหมายพื้นฐานสำหรับข้าราชการ มีด้วยกันทั้งสิ้น ๕ หัวข้อ ดังต่อไปนี้

๑. กฎหมายว่าด้วยระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน

เป็นกฎหมายที่กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกัน ก่อให้เกิดการบริหารงานที่เป็นเอกภาพ รวมถึงหลักการในการมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน การกระจายอำนาจการบริหารออกเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เป็นการกำหนดการบริหารราชการเป็นระบบราชการสามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ซึ่งเป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการริเริ่ม ผลักดัน และเสนอแนะนโยบายต่อคณะรัฐมนตรีในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการและการพัฒนาระบบราชการในหน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

๒. กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

เป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการบริหารข้าราชการพลเรือนทั้งระบบตั้งแต่การจัดแบ่งประเภทบรรจุ แต่งตั้ง การโยกย้าย การสอบวินัย การลงโทษทางวินัยของข้าราชการ รวมถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการบริหารและกำหนดคุณสมบัติของข้าราชการรวมถึงการพิจารณาโทษและการเสนอหรือวางนโยบายต่างๆ โดยข้าราชการพลเรือนหมายถึง บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณในกระทรวง กรมฝ่ายพลเรือน แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งรับราชการโดยได้รับบรรจุแต่งตั้งตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ

๒. ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ซึ่งรับราชการโดยได้รับบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในพระองค์พระมหากษัตริย์ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การแต่งตั้งคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน้าที่สำคัญในการเสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐในด้านมาตรฐานค่าตอบแทน การบริหารและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลรวมถึงการวางแผนกำลังคนและด้านอื่นๆ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรฐานการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของข้าราชการพลเรือน เพื่อให้ส่วนราชการใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการให้ความเห็นชอบกรอบอัตรากำลังส่วนราชการ ออกกฎ ก.พ.และระเบียบเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลกำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารทรัพยากรบุคคลของข้าราชการพลเรือนในกระทรวงและกรม เพื่อรักษา

ความเป็นธรรมและมาตรฐานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลและหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายจึงให้อำนาจ ก.พ. ในการแต่งตั้งคณะกรรมการอื่นๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่เดียวกันได้

นอกจาก ก.พ. แล้ว ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค) เพื่อให้ระบบราชการเป็นระบบแห่งคุณธรรม โดยมีหน้าที่ คือ

๑. เสนอแนะต่อ ก.พ. หรือองค์กรกลางบริหารงานบุคคลอื่นเพื่อดำเนินการปรับปรุงนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรม
๒. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์
๓. พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์
๔. พิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบคุณธรรม

ทั้งนี้ การบริหารราชการพลเรือนต้องเป็นไปเพื่อผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า โดยให้ข้าราชการปฏิบัติราชการอย่างมีคุณภาพ คุณธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดี

๓. กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

เป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐในการจัดทำและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้แก่ประชาชน โดยสิทธิการรับรู้หรือรับทราบข้อมูลข่าวสารของประชาชนเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๘๕ ซึ่งรับรองสิทธิให้ประชาชนได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการไม่ว่าจะมีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิในการเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่ทางราชการได้จัดเก็บไว้ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน และการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บข้อมูลประเภทต่างๆ กำหนดข้อมูลที่ห้ามเปิดเผย หรือแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติ ข้อมูลข่าวสาร หมายความว่า สิ่งที่มีสื่อความหมายให้รู้เรื่องราว ข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้น จะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใดๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนที่ภาพถ่าย ภาพถ่ายฟิล์ม การบันทึกภาพ

ข้อมูลข่าวสารของราชการ หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่นลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และหมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรม

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารได้แต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร มีอำนาจในการสอดส่องดูแล ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนเมื่อบุคคลร้องเรียนว่าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่างๆ อีกกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่ในการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สำคัญและอาจส่งผลหลายด้าน ด้านต่างประเทศ และความมั่นคงของประเทศ

ด้านเศรษฐกิจของประเทศ ด้านสังคมการแพทย์สาธารณสุข ด้านการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูล
ข่าวสารด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม เป็นต้น

๔. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดอันเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่
การฟ้องละเมิดอันเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ การเรียกร้องและการใช้ค่าสินไหมทดแทน จากการที่
เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำเนินกิจการต่างๆของหน่วยงานของรัฐ และถูกฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนซึ่งบางกรณี
มีวงเงินที่สูงมาก ส่งผลให้เป็นการบั่นทอนจิตใจต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจ
เพราะเกรงว่าอาจถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ หากเจ้าหน้าที่ได้
กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกและการกระทำนั้นเป็นไปโดยการปฏิบัติหน้าที่ไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อ
ร้ายแรง หน่วยงานของรัฐจะเข้ามารับผิดชอบในความเสียหายนั้นแทนเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิด ในส่วนของการไล่เบี้ย
ภายหลังหรือไม่ แล้วแต่กรณี

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ มีหลักการสำคัญอยู่ ๒
ประการ คือ

(๑) กำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อผู้เสียหาย

(๒) กำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อหน่วยงานของรัฐที่เสียหาย

กฎหมายนี้กำหนดเงื่อนไขความรับผิดชอบในมูลละเมิดของเจ้าหน้าที่ไว้อีกประการหนึ่ง คือ เป็นการกระทำใน
ลักษณะละเมิดของเจ้าหน้าที่ ต่อหน่วยงานของรัฐ (รัฐเป็นผู้เสียหายจากการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดย
กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้กำหนดผลในทางกฎหมายไว้ ๒ ประการ ได้แก่

๑. กรณีที่การทำละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หากเกิดกรณีเจ้าหน้าที่ใดปฏิบัติ
ราชการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้วเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐ เช่นนี้
เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องรับผิดชอบต่อหน่วยงานของรัฐโดยหน่วยงานของรัฐมีอำนาจในการมีคำสั่งเรียกให้
เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชดใช้สินไหมทดแทนเต็มจำนวนหรือบางส่วนก็ได้ โดยอาจคำนึงถึงส่วนรับผิดชอบของหน่วยงาน
โดยไม่ต้องฟ้องศาล

๒. กรณีที่เป็นการทำละเมิดอันมิได้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หากเกิดกรณีเจ้าหน้าที่
ใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำการใดที่ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐได้รับความ
เสียหาย ถือว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของตน ต้องรับผิดชอบค่าเสียหาย โดยการใช้
สิทธิเรียกร้องเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์

๕. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งคอมพิวเตอร์มี
ความหมายรวมทั้งคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค โทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมถึงระบบต่างๆ ที่ถูกควบคุม
ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ด้วย ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตั้งขึ้นมาเพื่อป้องกัน ควบคุมการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นได้จาก
การใช้คอมพิวเตอร์ หากมีการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ จะต้องได้รับการลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด
โดยความรับผิดชอบเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์นั้น มีความรับผิดชอบที่สำคัญดังนี้

๑. ความผิดเกี่ยวกับการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ คือการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นซึ่งมีมาตรการป้องกันไว้ เช่น มีการใส่รหัสผ่านไว้

๒. ความผิดเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ คล้ายข้อ ๑ แต่เปลี่ยนวัตถุแห่งการกระทำจากระบบคอมพิวเตอร์เป็นคอมพิวเตอร์

๓. ความผิดเกี่ยวกับการล่วงรู้และเปิดเผยมาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น คือ เป็นมาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่จัดทำโดยเฉพาะ ผู้กระทำผิดไปล่วงรู้การเข้าถึงนั้น และการทำการเปิดเผย ในประการที่จะเกิดความเสียหายแก่เจ้าของระบบคอมพิวเตอร์ด้วย

๔. ความผิดเกี่ยวกับการดักข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น คือ การดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการใดๆ

๕. ความผิดเกี่ยวกับการรบกวนข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น โดยมีประการสำคัญคือเป็นการรบกวนการใช้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นจนเกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะกระทำโดยการทำลายแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมจนทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นได้อย่างปกติ

๖. ความผิดเกี่ยวกับการทำให้รบกวนระบบคอมพิวเตอร์จนไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ ไม่ว่าจะกระทำการโดยวิธีใด ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ถูกระงับ ชะลอ ชัดขวาง หรือรบกวนจนไม่สามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ได้ตามปกติ

๗. ความผิดเกี่ยวกับการส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยปกปิดแหล่งที่มา การกลั่นแกล้งโดยการส่งข้อมูลต่างๆ ไปให้ผู้อื่นโดยมิได้ร้องขอ จนก่อให้เกิดความรำคาญ ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นเต็มไปด้วยความไร้สาระ เช่น อีเมลส์แสปม

๘. ความผิดเกี่ยวกับการรบกวนข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่ต้องรับโทษหนักขึ้นจากความผิดที่กล่าวมาข้างต้น

(๑) ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนในทันทีหรือภายหลังไม่ว่าจะพร้อมกันหรือไม่

(๒) เป็นการกระทำที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับ การรักษาความมั่นคงของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ และการบริการสาธารณะ

(๓) เป็นการกระทำต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

(๔) ถ้าการกระทำตาม (๒) เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายต้องได้รับโทษเพิ่มอีก

๙. ความผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำโดยเฉพาะเพื่อใช้ในการทำความผิด โดยชุดคำสั่งนี้เป็นชุดคำสั่งที่สามารถนำไปกระทำความผิดตามฐานที่ได้กล่าวมาข้างต้นและมีความผิดเมื่อมีการจำหน่ายชุดคำสั่งนั้น การจัดทำแต่ยังมีได้มีการเผยแพร่ หรือจำหน่าย ยังไม่มีความผิด

๑๐. ความผิดเกี่ยวกับการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

๑๑. ความรับผิดเกี่ยวกับการนำเข้าภาพผู้อื่นที่เกิดจากการดัดแปลง โดยภาพนั้นเป็นภาพของผู้อื่นเกิดจากการสร้างขึ้น ตัด ต่อเติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด แล้วนำเข้าข้อมูลดังกล่าวสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ที่คนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ โดยการนั้นจะทำให้บุคคลในภาพนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย